

СПИСАНИЕ ЗА НАЦИЯТА

БЪЛГАРИ

БР.2 (7) 2008
МАРТ-АПРИЛ
3,90 лв.

Джоко Росич:
България
над
ВСИЧКО
друго!

Баян Пазителя

стр. 31

март-април
2008 г.

4-5 | Хроника

6 | Геополитика

Илия Илиев

Вашингтон окачи Европа на ко-
совския "ченгел"

10 | Геополитика

Валери Чуков

Оптимизмът заменя липсата на
информация

15 | Личности

Джоко Росич

Създаден съм от добрите
отношения между народите

19 | Слава

Илия Пехливанов

Макгахан приобщи
Европа към мечтите
на българите

23 | Слава

Петър Кърджилев

Българските войници шурмуват
историята

27 | Памет

Иван Тодоров

Последният въз-
рожденец

29 | Анкета

проф. Георги Марков

ст. н. с. Стоян Трендафилов

проф. Валери Стоянов

д-р Петър Константинов

Може ли общ балкански учебник
по история

31-34 | Комикс

**Александър
Въчков**

Баян Пазителя

35 |

Забравените
българи

**Димитър
Фролошки,
Иото Пацов**

Реквием за пат-
риота Димитър
Общи

Българи

СПИСАНИЕ ЗА НАЦИЯТА

*Списание „Българи“ беше издадено на 24 май 2007 г., 1880 години след
основаването на Първата българска държава в Европа, за да пренесе пламъка
на Българщината натам във времето.*

Месечно издание на
КФОИП
Консултативен форум за
обществено информационно
посредничество

София 1504,
ул. „Шипка“ № 6, СБХ, ет. 4
Тел./факс: 02/846 53 29
office@bolgari.net
www.bolgari.net

Издател: Ивайло Дачов
Главен редактор: Румян Славов
Дизайн: Васил Лаков
Мениджър и реклама:
Гергана Бонева

Със съдействието на

bulFoto

Печат: ИФО Дизайн

Може ли общ балкански учебник по история?

Професор Георги Марков – директор на Института по история към БАН:

Засега не, докато не изясним многото противоречия

Ние се опитахме преди години – по проект на фондация “Балкански колежи”. Седнахме, писахме. Не се получи. Оказа се, че съществуват големи противоречия. Например между Гърция и Турция, които от 1952 г. са съюзници в НАТО. Въпреки това първи те се хванаха за гушите. За несъответствията в погледа към историческите факти между Сърбия и Албания да не говорим, също и между румънци и унгарци. Оказа се, че ние сме като че ли най-толерантните. Засега не е възможно да бъде създаден общобалкански учебник по история, тъй като едни и същи събития и личности се оценяват различно, дори противоположно, и всяка страна има своите аргументи и своето право вероятно. Така че не бива насила да се прави.

Преди няколко месеца Франция и Германия споделиха своя опит как се пише общ учебник. Имаше представяне в Софийския университет – присъстваха посланиците на двете държави у нас, колежата, сега пре-

зидент, Георги Първанов, специалисти. Но какъв учебник по история ни показаха – за събития след Втората световна война, времето на тяхното съюзничество. Когато те напишат общ учебник за Френско-Пруската, за Първата световна, за Втората световна война и... за великата омраза помежду им, тогава нека да ни дават пример. Така че засега за съжаление не е възможно.

Стоян Трендафилов – изследовател в секция “Помощни исторически науки. Информатика” при Института по история към БАН:

Не препоръчвам за момента

От формална гледна точка – като аранжировка, композиция, може би – да, възможно е. Обаче е крайно не-препоръчително. Защото какво значи общобалканска история. Аз самият съм завършил история на балканските народи и мога да кажа, че не е толкова просто да се обобщават всичките прояви на Балканите. Колкото етноси, толкова и национални психологии. Има различни виждания за нещата в рамките на отделните държави. Много по-сложно е на прак-

тика да се обобщят и обяснят така събитията, че всички да са доволни. Значително по-трудно, отколкото да се направи някакъв съюз в името на обща идея или европейски пазар например. Съвсем не е за препоръчване в настоящия момент. Общ учебник, така протоколно, може и да се опита някак си, но като отражение на научни изследвания – не.

Проф. Валери Стоянов – д-р на историческите науки, зам.-директор на Института по история към БАН:

Може, ако всички са с добри намерения

Специалисти могат да се съберат, но каква концепция ще направят, дали ще е полезен, дали ще бъде пълен този учебник, ще може ли да се използва изобщо в различните страни, е труден въпрос. Примерът с Германия и Франция, опитът да бъде повторен с Германия и Полша не дават достатъчно основание за евентуален успех. Заговори се за подобен експеримент с Германия и Чехия. Но те имат една горе-долу обща историческа и политическа култура. Не че при нас, на Балканите, не е така. И

ние си приличаваме. Например всички обичаеме някой да ни води. Така е не само у нас, но и в Сърбия, и в Гърция, и в Турция. Дали е от османския период или преди това от византийското културно наследство, не е лесно да се установи. Една скоба – османската империя идва след Византия и ако не беше мюсюлманска, вероятно щяхме да сме горди, че сме част от тази империя. В това отношение има база, на която да се стъпи.

Проблемът обаче е, че на Балканите се създават етнически тип държави, на народностен, не на политически принцип, както е Швейцария, пък дори и Съединените щати, които едва сега утвърждават своята нация. Германия също стъпва на етническа основа, но след двете поражения, особено след Втората световна война и последвалото известно промишване на мозъците, виждаме колко са миролюбиви и симпатични сега германците. А на Балканите какво? Всяка нация, всяка държава търси своите корени далеч в древността – едно негласно надпреварване кое е по-по-най. Ние сме от 1300 години, изместваме всички във времето, с именника на българските ханове във II век след новата ера може да отидем и по-назад, има ентузиастични, които ни свързват с Атлантида, нищо че е несериозно.

Но... имаме си конкуренти. Гърците по традиция са уж първи на Балканите. Ама нашите траки са преди идването на гърците. Македонците си имат Александър Велики... Сърбите се смятат за божествен, бял, сребърен народ, славяни от слава, не от слово и т.н. В конфликта Гърция и Турция турците извличат корените си от Анадола, от най-древните цивилизации. Казват, че дори Омир бил Омар, че са дали културата на Гърция. За румънците да не говорим, те са потомци на римляните и оттам се свързват с италианци и французи. Гледат с високомерие, всички останали са варвари – и славяните, и конните народи. Нищо че куманите са изиграли голяма роля във формирането на представата за държавност при тях... И в цялата патаклама се намесва сега нов играч – косовските албанци. Значи те са местното население, по-древни са и от македонците, и от сърбите. И как да направим един общ учебник по история? Ще рече много добронамерено да се подходи от всички страни. Да се обърне внимание на общото, което ни обединява, и когато се говори за моментите на разединение и противопоставяне, да бъде изключително открито и с добра воля – покажи какво приемаш за право за твоя народ, твоята национална история и твоята страна,

и бъди малко критичен и към себе си. Ние говорим за Василий Българубиец, обаче не казваме, че когато превзема Филипополис, Симеон Велики обесва местните гръцки велможи, защото се съпротивляват. Забравяме някои факти, нашата история става низ от подвизи и се чудим защо сме на това положение, след като сме били толкова велики...

Може да се напише общ учебник за историческото развитие на

◀ “На нож”, художник Ярослав Вешин (1860–1915). Картината пресъздава героизма на българския войник, разбира се, и жестокото безсмислие на войната

Балканския полуостров. Зависи кой ще го прави и с какво намерение. Но не трябва да е просто изпълнение на задача. Тогава нещата се опорочават. Да се съберем добронамерени колеги от всички страни и да обмислим какво би могло да влезе в подобен труд и когато се говори за войните или за противоречията, да намерим смелост да признаем: да, има го това, има го онова, но тук не се разглежда в национален дух.

Д-р Петър Константинов,
председател на
общонародното сдружение
“Мати Болгария”:

**Няма как да стане,
не се надявайте**

По принцип възможно е някой да се хване и да напише такъв учебник. Бих могъл и аз, но от всички страни ще обвинят мене или другия, който и да е той, в безброй грехове спрямо този или онзи народ. Не, не става. Не мисля, че може да го направи един автор, а и да се съберат историци от балканските държави, няма да могат да постигнат съгласие. В това отношение нашият полуостров е много вулканичен към планетата. Не е възможно на този етап да очакваме, че ще се погледне с добро око на общ учебник по история. Както не трябва да се надяваме на т. нар. “балканска федерация”. Утопия, която никога не е дала резултат. Европейска федерация – да, но балканска – не.

